

ВЕСНЯНЕ СВЯТО ЮРА-РАЯ НА БУКОВИНІ

У статті досліджено відзначення свята Юрія (давня назва – Юра-Рая), покровителя хліборобства й скотарства, яке вважалось одним з найбільших у календарному циклі святкувань буковинців і третім за важливістю у весняному періоді календарних обрядів.

Ключові слова: свято Юрія, бог весни, святий, вербова гілочка, дерн, вигін худоби, наддверні хрести, вогонь, роса, квіти, хресні ходи, ворожіння.

Свято Юрія (давня назва – Юра-Рая) вважалось одним з найбільших у календарному циклі святкувань буковинців і третім за важливістю у весняному періоді календарних обрядів.

Наукові дослідження юріївської обрядовості відомі уже з середини XIX ст. До цієї теми зверталися М.Максимович, М.Костомаров, П.Чубинський, Г.Купчанко, В.Козарищук, Р.Ф.Кайндль, В.Шухевич та ін.

Зокрема, відомий історик і етнограф М.Максимович у праці "Дні та місяці українського селянина", яка була вперше опублікована у 1856 р., писав, що святий Георгій був покровителем землеробства та тваринництва¹. За твердженнями одного з дослідників календарної обрядовості С.Килимника, Юрій уособлювався в українців як опікун тварин, поля, урожаю, бджолиного медозбору, а також опікун їздців і воїнів².

Народознавець В.Скуратівський вважав, що Юрій був захисником свійських тварин, особливо корів. Він допускає, що Юрій замінив з часом дохристиянського бога Ярила³.

Етнолог О.Курочкін відзначає, що за народними уявленнями св. Юрій в українців був, крім захисника диких звірів та охоронця домашньої худоби, ще й подателем весняної вологи, яка необхідна для росту посівів⁴.

Чудотворну діяльність св. Юрія, який уособлює собою таку пору року, як весна, відзначав О.Воропай. Він вважав, що Юрій був також захисником звірів і особливо вовків⁵.

Н.Матвеева у праці "Сонцеворот" приходиться до висновку, що Юрій перебрав обов'язки дохристиянського бога Велеса як покровителя домашньої худоби і пастухів⁶.

Повір'я, за яким "на Юрія вовки біжать до нього благословитися, що їм з'їсти, присідають і виють, піднявши голови", наштовхнуло дослідника календарної обрядовості українців Вяч. Гнатюка на думку, що святий Юрій ототожнювався з Дажбогом⁷.

Незважаючи на різноманітність поглядів учених на питання ролі Юрія у весняних святкуваннях, буковинський експедиційний етнологічний матеріал дає підстави стверджувати, що Юрій (Урай, Ірій) у дохристиянські часи був богом Весни, покровителем тварин і пастухів. Про важливість свята Юрія в житті буковинців свідчать згадки про нього майже в усіх обрядах річного циклу. Так, наприклад, один із збирачів етнографічного матеріалу другої половини XIX ст. священник В.Козарищук записав у селі Конятині, що в Буковинських Карпатах, заклинання, де говориться:

*Коровки-балагунки,
ек зачали рикати-гикати,
до Бога три голоси пускати, –
ніхто того не вчує, учула Матінка Божа,
і зіслала Юрія святого...
Юрію святий! Пускаєш нори-принори,*

*луги, береги, керниці-теплиці, –
тепер спусти нам так манну-сметану,
ладне молоко, густий сир, жовте масло!
Тьфу, тьфу, тьфу! Зчізай!
Манну не віднімай!
І я чужого си не приймаю,
але свого не пускаю.
Пристріте, пристрітище,
зчізай у болотище!⁸*

У колядках XIX ст. Юрій згадується дуже часто. Так, Г.Купчанко в с. Ошихліби Верхнього Буковинського Попруття (Кіцманщина) записав колядку, в якій Юрій згадується тричі:

*Один вівчарик – святий Николай,
Другий вівчарик – святий Юрій,
Третій вівчарик – сам святий Господь.
Гей идут, идут, три трубці несут:
У Николая дай роговая,
А у Юрія дай медяная,
А у Господа з самого золота.
Як затрубив святий Николай,
Всі се гори забіліли,
Як затрубив святий Юрій,
Всі ліси се зазелиніли;
Як затрубив святий Господь,
Пішли голоса попід небеса⁹.*

У народних переказах зазначається, що Бог зробив Юрія святим по смерті, бо цей чоловік захищав людей від усілякого зла. Зате тепер він має ключі від нашої матінки-землі. І тими золотими ключами, на свій день, ще поки не зійшло сонце, відмикає землю, яка спала від часу, коли її замкнув святий Дмитрій (від 8 листопада).

А перед тим як святий Дмитрій мав землю замкнути, 31 жовтня спускається з неба на неї людина – Лука. Він перевіряє, чи кожна людина покінчила з роботою коло землі, чи підготувалась вона до того, щоб дати натрудженій за весну, літо й осінь землиці супокій.

Увечері на свято Луки батько запалював свічку і ходив з нею по всій господі, а ходячи, Луці казав: "Угоднику Божий, чоловіче праведний, що слово Боже узяв та межі нарід поклав. Я волі твоєї не зневажив, землю не перетрудив. Най собі, свята, спочиває, сили набирає. Я їй не воріг, але і вона най всяку нечисть (мишей, щурів) до мене не допускає". Бо якщо до дня Луки в господарстві не приводили все до порядку, то земля сердилася, і цілу зиму бігали госпоною миші та щурі.

Таким чином, з давніх часів буковинці вважали, що земля від Дмитрія до Юрія вкладається спати. І не можна було в цей час ні орати, ні косити, ніякі земляні роботи робити, навіть кілка в землю забити, не можна було худобу виганяти на пасовиська, "бо земля натомила і хоче відпочити".

Коли Юрій на землю ступив і її золотим ключем розкрив, очі вона розплющила і побачила, що сонечко вже пригріває, пташка у гаю співає, травичка зеленіє, водичка у ставочках заблищала, а скрізь квіточок – як на небі зірочок. Отже, земля прокинулася, весело їй стало, бо добре відпочила, чула в собі силу. І та сила розлилась по всьому: і по садках, і по квітках, і по городах.

Жінки виходили в поле, де цвіли квіти, рвали їх для своєї сім'ї, приказуючи: "Квіточко, відірвись від землі, ходи до мене, моїх діточок силою і красою наділи. Би файні були, як сам Юрій, а сильні, як його кінь, а дужі, як та його шабля, якою убиває змія"¹⁰.

При рванні квітів ніколи не смикали їх, а опускались на коліна і просили відірватися від землі. Інакше квітка розсердиться на свого образника і буде забирати його здоров'я, як сонце росу.

Юріївські рослинні (квіткові) обсипання мали велике значення. Вважалось, що в квітках знаходиться дух Юрія-Урая. Доторкання до тіла квіткою означало перенесення його духу людині, очищення тіла і душі, крові, запобігання чарів, навроків. Народознавець Г.Маковій описує звичай обсипання квітами у день Юрія у с. Великий Кучурів: "На день святого Юрія мався закон зелом рідних усіх обсипати. Воно тоді має велику силу – перемагає всіляке зло. – Преподобний Юрію на золотому коні, у золотому плащі, що наверху сидиш, в долину дивишся! Дай мені руков своєю зозульчиних чобітків, би довгий вік роду моєму зозулька накувала, – схилилася над квітков дівчина..."

Далі шукалось нежалкої кропиви, що до Юрія убиралася у різні кольори. – Як цвіт цей усякі кольори має, так най на душі моїй музика грає... Нарешті рвалося цвіту, який під руки потрапив, "би цвіло життя, як трава зацвітає, але трава си коси, цвіт відцвітає, а життя най – ні". І ось промені сонця вказалися з-за горизонту. – Вставай Юрія стрічати, бих щастя не проспав! – біла мати по обличчю тим польовим букетом дітей... А як дівка мала каваліра (хлопця. – Г.К.), то подібне квіткове освячення чекало і його, як ввечері приходив під порту (хвіртку. – Г.К.). Проте зважувалась на це не кожна, аби потім поміж народом не чути: "Вона його осипала, а він її не взяв"¹¹.

На Юрія матері йшли вранці до джерела чи криниці, набирали непочатої води і вдома мивали дітей, примовляючи: "Най святий Юрій силу Вам посилає. Би Ви не слабували, пугерію (силу) мали, горя і біди не знали, най Вам ведеси у житті з роси і води"¹².

В день Юрія на Буковині прийнято здійснювати перший вигін худоби на пасовиська та зводити в гуртову стину овець для літнього випасання. Як правило, виганяли худобу на пасовище діти.

Звечора, перед Юрієм, як заходило сонце, господарі (цю роботу виконували спільно тато й мама) копали кицьки (квадратні шматки дерну) і ставили на стовпи воріт, огорожі. Вважалось, що це знак Юрію, щоб він не забув розбудити землю і в їхній господі, та про те, що природа виспалась, мала свідчити вербова гілочка, встромлена у квадратний шматок дерну.

Р.Ф.Кайндль у праці "Гуцули", яка вперше була опублікована у 1895 р., з приводу використання дерну і вербової гілочки під час юріївських святкувань писав: "На стовпи воріт кладуть (гуцули. – Г.К.) шматки дерну, в які у вербну неділю втикають свячені гілки. Ці приготування влаштовуються для того, щоб перешкодити відьмам вхід у ніч св. Георгія і так оборонити корів від ушкодження"¹³.

Така атрибутика свята Юрія, на думку буковинців, мала силу оберегу. Відьми, які, за віруваннями буковинців, відбирали молоко від худоби, відлякувались дерном і вербовою гілочкою і в наступному пастушому сезоні не могли розгулятися і нанести шкоди.

В літературі зустрічаємо й інше пояснення звичаю вкладання дерну на стовпи воріт. Народознавець Г.Маковій оповідає, що напередодні свята Юрія газда виставляв на воротах "замок та квадратні кицьки" свіжовикопаної землі, "куди вбивав вербовий прутик. Саме через кицьки святий Юрій ґрунти його відмикав. Би рясно родили, би велася всяка садовина. Кицьки приходив обкурювати по службі Божій священик. Йому за те давали в пожертву сирний калач: би при хлібі господа була, би вівці та корови на паші надій не втрачали"¹⁴.

Звичай чіпляти ланцюг і колодку на ворота зустрічався і в інших регіонах України. Зокрема, про наявність такого звичаю на Вінниччині згадує етнолог В.Борисенко у праці "Традиції і життєдіяльність етносу"¹⁵.

Ввечері перед святом Юрія малювали на дверях хлівів дьогтем або вугликом хрест, щоб до господарських будівель не наблизилися злі сили. Подібна обрядодія спостерігалась і у румунів Буковини¹⁶.

Буковинський етнограф Г.Купчанко у 70-х рр. XIX ст. зафіксував ряд вірувань, пов'язаних зі святом Юрія. Зокрема він відмітив вірування буковинців в те, що відьми в ніч перед святом ходять по садибах і "відбирають молоко" у корів (позбавляють корів молока в наступному). Для запобігання цьому малюють хрести дьогтем на воротах і дверях усіх холодних приміщень, двір посипають маком, щоб відьма не встигла до корів, визбируючи мак. У господарствах, де є вівці, підвішують прутики терну з квіткою над дверима – це теж повинно було відлякувати відьму.

Г.Купчанко наводить оповідання про те, що один господар вирішив пересвідчитись у правдивості традиційних засторог щодо худоби в Юріївську ніч. Він завів корову у житлову

кімнату, а вранці виявилось, що вся корова вимашена вугіллям і сажею. Кагла (отвір для відводу диму з печі) була відкрита, значить через неї вилетіла з хати відьма¹⁷.

Коли діти виганяли через ворота худобу, то обривали листочок з тієї вербової гілочки, яка була встромлена у дернову грудку землі на воротах, і на долоньці простягали ягнятку чи телятку або якій іншій тварині, щоб паслась добре, а трава щоб була завжди соковитою, не висихала від посухи та щоб град її не прибав ніколи.

Господарі допомагали виганяти худобу висохлою вербовою гілкою, яку святили в церкві на Вербну неділю, щоб тварин грім не вбив та недобрі очі їх не наврочили.

Для запобігання хвороб худоби та успішного пастухування використовувався також вогонь як очисник від усякої нечисті. В народній символіці вогонь вважався божественною енергією всього живого на землі, він був силою, яка очищувала, перетворювала, відкривала, він символізував честолюбність, натхнення, духовне піднесення, сексуальний потяг. В давні часи вогонь вважали живою істотою, яка народжується, росте, харчується, помирає, а потім народжується знову. Давні українці вважали, що вогонь є земним втіленням сонця, тому символіка вогню і сонця є подібною. Як сонце приносить життєдайну енергію, очищення, так і вогонь, як частинка цієї енергії, так само забезпечує людині життя, оберігає її та очищує від всього злого.

У праці "Гуцульщина" В.Шухевича є матеріал про широке використання вогню в юрїївській обрядовості. Гуцули очищають город і загороду, збирають хмиз і вкладають все це на воротах або на загороді, де ночує худоба, а коли починає вечоріти, беруть сіна з місця, де лежала худоба, підкладають під хмиз і запалюють, примовляючи: "Господи, дай тільки багато маржини, кільки буде попелу з цієї ватри!"¹⁸.

В.Шухевич зазначав: "Коли вже в курици не зловить ся полумінь, але утвориться грань, перегонять через ню худобу на те, "аби така остра була, як ватра!"

Перегнавши через ватру худобу, докидують форосту, аби ватра горіла до часу, аж когут запіє, се на те, аби відстрашити від загороди відьми, що "тої ночі ласі за молоком ходити".

Овивають надто дерев'яний обруч сіном, запалюють і пускають его, аби біг; се теж проти чередїнниць"¹⁹.

У ніч перед святом Юрія молодь перестрибувала через полум'я. Кожен повинен був приборкати в такий спосіб вогонь, як Юрій свого коня гнздає, "бо вогонь добрий слуга, але поганий господар". Хто гарно перестрибував – вогонь той не буде мати шкоди у цілому році від вогню. Вважалось, що вогонь лиш того боїться, хто може його впрягти, значить, не буде біди від вогню. Це був як запобіжний спосіб від злої сили вогню, так і спосіб ритуального очищення, подібно купальським перестрибуванням через вогнище.

В окремих карпатських селах вогонь ввечері перед святом Юрія розкладали і дівчата, які були готові вийти заміж ("дівчата на віддані"). Дослідники (Й.Шнайдер, К.Кутельмах) вважали, що побутування такого звичаю пов'язано з практикою ходіння хлопців від однієї хати до іншої (від вогню до вогню) і вибирати собі дівчат²⁰.

Про використання вогню під час свята Юрія у Буковинській Гуцульщині з метою захисту тварин під час пастушого сезону писав і Р.Ф.Кайндль: "Напередодні Георгієвого дня (днє на сьв. Юрія; 23 квітня ст. ст. – 5 травня н.ст.) розпалюють перед хатою великий вогонь. Паливом служить переважно сміття, яке назбиралося в обїїсті протягом зими"²¹.

На день Юрія, хто мав у хаті хворого, то до схід сонця йшов у траву росу збирати – брав глиняну мисочку і струшував краплі роси. У селах Буковинського Передгір'я росу до схід сонця струшували у горщик з цвіту черемшини. Тією росою натирали хворого. Вважалось, що вона особливо лікувальна для очей. Тому хворі промивали нею очі, старші люди мочили голову, "щоб не боліла"²². Дівчата юрієвою росою вмивалися – "на красу". Але найголовніша ж дія – вигін худоби на юрієву росу, щоб "очистити" свійських тварин від усього злого. Воді надавалась очищувальна, захисна роль.

У часи рекрутчини, у сім'ї, де був син, що вже "мав би йти в цьому році до війська", мати в день Юрія рвала в полі квіти, що їх у народі називали жовніриками – високі, на товстенькій ніжці сині квіточки. При цьому промовляла: "Жовнірику, прошу тебе у мою хату на поміч моїй дитині, що теж жовніриком стане". А вдома злегка ударяла синочка тим цвітом по обличчю і приказувала: "Би моцний був, би куля тебе не взяла, вода не приймила, вогонь минув, а Ангел-охоронець завжди хоронив"²³.

Виганяючи худобу на пасовища, дорослі співали пісень про депутата-чабана (старший пастух), який вивів отару на пасовище, й про дівчину, що лан засіває, і про хлопця, що сивеньким воликом оре, бо святий Юрій – не тільки той, хто перемагає зло, а й той, хто опікується і землеробом, і скотарем, і воїном на війні.

Дорослі і діти, дзвонячи дзвінками та співаючи, доходили до ріки чи ставу. Ставали в ряд на березі, стукаючи палицями об землю, а дорослі промовляли: "Си прибула, кров зашуміла. Дай Боже на гаразд". Після цього молодь починала різні ігри: змагання наввипередки, хороводи, стрибання через витягнуті пояси-байорки. Буковинці вважали, що хто перемагав у цих змаганнях-іграх, то той був під зверхністю святого Юрія.

У день св. Юрія весна хазяйнує на землі. Обов'язковими були обходи полів. Ідучи в поле, кожен господар брав наїдки та напої, але обов'язково мали бути крашанки і калачі, освячені на Великдень. Впродовж усього дня люди їли, пили на полях, щоб жито родило. А пообідавши, закопували в землю "свячене", щоб "родило жито, пшениця і всяка пашниця"²⁴.

В цьому обряді чітко простежуються давні народні традиції. Обхід засіяного поля, обід і закопування залишків їжі в землю – пережиток стародавніх жертвувань землі. Землю пригощали, вірячи, що цим можна її задобрити і в такий спосіб підвищити її родючість.

У цьому святі були і ворожіння, любовна магія. Дівчата в цей день ворожили на свого судженого. Почувши зозулю, дівчина питалась: "Зозуленько, зозуленько, чи довго я буду в батька?" І рахувала кількість "ку-ку"²⁵.

Про прояви статевої магії у гуцулів під час юрїївських святкування писав К.Кутельмах: "До схід сонця на Юрія дівчата ішли купатися у ті місця, де сходилось кілька потоків, щоб їх хлопці любили, що є іще одним свідченням взаємозв'язку так званих аграрної і статевої магій"²⁶.

На Буковині вважалось, що Юрій сприяє підвищенню чоловічої сили-потенції. Тому жінка, яка бажала кращих статевих можливостей чоловіка, виходила зі сходом сонця на вулицю, йшла на берег ставка, річки або якого іншого джерела води і, повернувшись у бік сонця, зверталась із словами-проханнями: "Зроби, Юрію святий, най буде у (називає ім'я чоловіка) Івана сила, як у руках, так і у ногах, як в голові, так і в плечах, і у тому, що роби діти"²⁷.

Не оминув у своїй творчості такого явища, як святкування буковинцями свята Юрія, Буковинський Соловій Юрій Федькович. Серед його творів є три пісні "про честь і славу великомученику Юрію", де подано християнську релігійну історію діяльності св. Юрія. Разом з тим, у третій пісні йдеться про те, що св. Юрій за народними віруваннями є захисником худоби:

*А хто, хто волики кохає,
А хто, в дебрах випасає
Рогат скот, Юрію най клонить,
Він его вирве, оборонить
Від пригод!*

*Гой бо він від ведмедя, орла,
Гой бо і від вовчого горла,
І від змий і скали крутої
Защитить всі череди твої.
Юр святий!²⁸*

Народознавець Г.Маковії зафіксувала на початку 90-х рр. ХХ ст. у с. Великий Кучурів пісні, які виконувались на Юрія дітьми і дорослими. Так, діти, дзвонячи дзвіночками, співали:

*Дзень-дзень-дзень – світ калатає,
То святий Юрій землю втворює,
Землю втворює по Божій волі,
Госпідь предобрий нам зичи долі.
Проснулу землю ми повитаєм,
Три рази низько їй ся вклоняєм.
Три рази ниць ми – та й ще по штири –*

*Аби вділила землі нам сили.
 Газди в цей день співали таку пісню:
 Ішли лугом чобаники – файну стину (отару) гнали,
 Два спереду, два назаді, в сопівочку грали.
 Си з'явила чорна хмара, та й на землю впала,
 Си розлила крута водіж (вода) – і стина пропала.
 Си з'явив тут святий Юрій на білому коні
 Та й зібрав він страшну водіж у свої долоні.
 Си з'явив тут святий Юрій та й не дав пропасти:
 – Дай вам Боже, чобаники, файну стину пасти²⁹.*

За християнськими віруваннями, св. Юрій жив близько 300 року після Різдва Христового. Він був здібний, розумний юнак, і тому, хоч він був ще дуже молодий, командував тисячею воїнів. Римський імператор Діоклетіан дуже високо цинив цього молодого командира.

Коли за часів Діоклетіана почалося переслідування (гоніння) християн, то перед Юрієм постало питання: кого слухати? Чи слухати царя небесного, чи царя земного (тобто імператора Діоклетіана)? І Юрій без вагання вибрав послух християнському богу Ісусу Христу.

Діоклетіан намагався відвернути Юрія від Христа. Він обіцяв Юрієві світлу картину його майбутнього, якщо той зречеться Христа, але безуспішно.

Нарешті Діоклетіан вирішив зламати волю Юрія, – примусити його відвернутись від християнства. Він віддав Юрія на страшні муки, і тому ми й звемо св. Юрія Великомучеником. Але жодні муки не змогли зламати Юрія.

Діоклетіан зрозумів, що не він перемагає Юрія, а навпаки – Юрій може перемогти його. Тоді було видано наказ відсікти Юрієві голову. Це сталося 303 року.

За християнськими переконаннями св. Юрій, як воїн земного царя, показав себе переможним воїном Царя Небесного, і тому назвали його Побідоносцем.

Мощі Святого Юрія знаходяться в місті Лідді (біля міста Рамлі) в Палестині, тут збудовано церкву на честь його.

Образ Юрія-переможця відбито у легендах, одна з яких ("Чудо св. Юрія") має такий зміст: "Юрій вбиває трьохголоваго дракона-змія, який спустошував землю в одному земному царстві. У цьому царстві дракону повинні були регулярно давати на поїдання дітей. Коли настала черга віддавати на поїдання царську доньку, то з'явився св. Юрій, як молодий юнак, і приборкав змія хрестом"³⁰. Ця легенда з невеликими змінами поширена у більшості країн світу, де є християнські громади. Зображення св. Юрія на коні є у кожній християнській церкві. Лише замість хреста в руках він зображується зі списом, яким ударяє триголоваго змія.

Ім'я Юрія поширене у багатьох народів світу, лише воно вимовляється по-різному. В українців – Юрій, Григорій, Георгій, у росіян – Георгій, у румунів – Георгіє, у болгар – Геррі, у поляків – Єржи, у чехів – Іжик, у словенців – Юр, у сербів – Юрай, Джьорджьо, у хорватів – Юрай, Дьордьо, у французів – Жорж, у англійців – Джордж.

Як бачимо, на давнє дохристиянське весняне свято Юрая-Рая, Ірія, коли сходить весна на землю і вона відкривається для землеробських робіт, у часи християнства було накладено свято святого Юрія.

Відповідно і за християнською вірою у цей день проводили хресні ходи на поля, святили воду, нею кропили землю і дерева у саду, мали урочисту службу Божу, читали молитви, щоб Бог зродив високий урожай, зберіг його від вогню, граду, вітру. Але, як засвідчують етнографічні дослідження, ще у XVII ст., тобто – сімсот років після запровадження на українських теренах християнства, ці хресні ходи на поля носили відбиток дохристиянської віри, коли молодь йшла з хороводами, піснями-веснянками, вела ігри-забави. Учасники свята організовували на полі багаті обіди, на яких, як вважалось, були присутні польові духи, що в такий спосіб задобрювались людьми³¹.

¹ Максимович М. Дні та місяці українського селянина. – К., 2002. – С.43.

² Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – Т.3. – Вінніпег-Торонто, 1962. – С.323.

- ³ Скуратівський В. Місяцелік. – К., 1993. – С.48.
- ⁴ Курочкин А.В. Календарные обычаи и обряды // Украинцы. – М., 2000. – С.420.
- ⁵ Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – Т. 2. – Мюнхен, 1966. – С.90.
- ⁶ Матвеева Н. Солнцеворот: Праздники, обычаи, предания. Церковно-народный месяцеслов. – К., 1995. – С.37.
- ⁷ Гнатюк Вяч. Видатна пам'ятка українського народознавства. Примітки. у кн. Максимович М. Дні та місяці українського селянина. – К., 2002. – С.163.
- ⁸ Костик В. Юрїївські пісні Буковини // Буковинський журнал. – №2. – 2003. – С.566 – 568.
- ⁹ Сборник песен Буковинского народа / Сост. А.Лоначевский; дост. Г.Купчанко. – К., 1875. – С.374.
- ¹⁰ Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (далі МЕЕ ЧНУ). (Зафондовані і зберігаються у етнографічному музеї факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету). Т.3. – 1990. – С.12.
- ¹¹ Маковій Г. Затоптаний цвіт. – К., 1993. – С.139.
- ¹² МЕЕ ЧНУ. – Т.3. – 1990. – С.13.
- ¹³ Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы. Весенние праздники. – М., 1977. – С.107.
- ¹⁴ Маковій Г. Вказ. праця. – С.138.
- ¹⁵ Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу. – К., 2000. – С.54.
- ¹⁶ Gorovei A. Credinti si superstitii ale poporului roman. – Bucuresti Librariile Soces, 1915. – P.104.
- ¹⁷ Сборник песен Буковинского народа /сост. А.Лоначевский; дост. Г.Купчанко. – К., 1875. – С.384.
- ¹⁸ Шухевич В. Гуцульщина. – Ч. 4. – Верховина: Гуцульщина, 1999. – С.250.
- ¹⁹ Там само.
- ²⁰ Кутельмах К.М. Календарна обрядовість // Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження. – К., 1987. – С.298.
- ²¹ Кайндль Р.Ф. Гуцули: їх життя, звичаї та народні перекази. – Чернівці, 2000. – С.107.
- ²² Воропай О. Вказ. праця. – С.69.
- ²³ МЕЕ ЧНУ. – Т. 2. – 1998. – С.7.
- ²⁴ Воропай О. Вказ. праця. – С.69.
- ²⁵ Там само. – С.65.
- ²⁶ Кутельмах К.М. Вказ. праця. – С.299.
- ²⁷ Маковій Г. Вказ. праця. – С.140.
- ²⁸ Писання Осипа Юрія Федьковича. Перше повне і критичне видання. – Т. 1. Поезії Осипа Юрія Федьковича. Перше повне видання з першодруків і автографів зібрав, упорядкував і пояснення додав Др. Іван Франко. – Львів, 1902. – С.586.
- ²⁹ Маковій Г. Вказ. праця. – С.141.
- ³⁰ Килимник С. Вказ. праця. – С.324.
- ³¹ Там само. – С.322.

В статье исследуется праздник Юрия (давнее название – Юра-Рая), покровителя земледелия и животноводства, признанный одним из наиболее важных в календарном цикле празднований буковинцев и третьим за важностью в весеннем периоде календарных обрядов.

Ключевые слова: свято Юрія, бог весни, святой, ивовая веточка, дерн, выгон скота, наддверные кресты, огонь, роса, цветы, крестные ходы, гадания.

The article highlights the research of the holiday Yuriya (ancient name is Yura-Raya), a patron of corn raising and cattle farming one of biggest in the calendar cycle of Bukovynians' holidays and the third by significance in the spring calendar rites.

Key words: sainted Yurij, god of spring, saint, willow sprig, dern, pasture of cattle, naddverni crosses, fire, dew, flowers, cross motions, fortunetellings.